

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

FREDERIKSDAL

LOLLAND KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	11.01.2011
Besigtiget af:	Simon Harboe
Journalnummer:	2010-7.82.07/360-0001
Kommune:	Lolland Kommune
Adresse:	Frederiksdalvej 30, 4912 Harpelunde
Betegnelse:	Frederiksdal
Fredningsår:	1918. Udv. 1983
Omfang:	<i>Hovedbygningen (1758, rimeligvis af Georg Dietrich Tschierske) samt det kinesiske tehus i parken.</i>

— BYGNINGSBESKRIVELSE

I det nordvestlige hjørne af Lolland, nær Langelandsbæltet, ligger herregården Frederiksdal.

Hovedbygningen er en rektangulær, to stokværk høj, grundmuret, hvidmalet og på gårdsfacaden kvaderpudset bygning, som står på en gråmalet sokkel. Bygningen har på gård- og haveside et fremspringende, buet midtparti der går op i tredje stokværk, samt en høj tårnlignende tilbygning mod vest. Taget er et mansardtag med sorte tegl hvori seks kviste – tre på hver side af midterpartiet – er placeret. Kælderen er udformet som en lav parterreetage i niveau med terrænet, hvorover bygningens hovedetage er placeret. I midtpartiets tredje stokværk lå oprindeligt den store sal. Vinduerne er alle ældre, opsprossede og gråmalede vinduer, som i hele midtpartiet og i mansardtagets kviste har buet overkarm.

Tilbygningen mod vest rummer hovedindgang med vestibule samt værelser, og fungerer desuden som trappetårn. Hovedtrappen ligger umiddelbart øst for tilbygningen, og løber langs facaden fra den lave parterreetage til øverste etage. Hovedetagen er domineret af den centralt placerede havestue og spisestue, mindre sale og værelser, samt et nyere køkken. På øverste etage ligger i midtpartiet mod nord den centralt placerede sal – tidligere gennemgående – og et større soveværelse, samt et nyere badeværelse. Den lave parterreetage har en central fordelingsgang med et ældre køkken og værelser på hver side. Tagetagen er uudnyttet.

Det kinesiske tehus ligger i parken nord for hovedbygningen, og er en rigt bemalet og udsmykket, kvadratisk bygning i træ.

— BYGNINGSHISTORIE

Frederiksdal er opstået som en hovedgård i landsbyen Grimsted og lå oprindeligt omkranset af voldgrave tættere på Langelandsbæltet.

Omkring 1630 flyttede Christoffer Steensen (1593-1657) Grimsted fra den oprindelige placering til den nuværende, formentlig for at skabe bedre sammenhæng mellem gårdens jorde og avlsanlæg, der ligesom hovedbygningen opførtes i bindingsværk.

Ida Margrethe Reventlow (1701-57), enke efter den første lensgreve på Knuthenborg, erhvervede i 1752 Grimsted og lagde den ind under det i 1743 erigerede baroni Christiansdal for hendes næstældste søn Christian Frederik baron Knuth (1728-1801). Grimsted omdøbtes til Frederiksdal og blev udpeget til baroniets hovedsæde.

I 1756 påbegyndte hun opførslen af den nuværende hovedbygning, som stod færdig umiddelbart efter hendes død året efter. Den nye hovedbygning, tegnet af den pløenske arkitekt G.D. Tschierscke og formentlig opført af en lokal bygmester, placeredes frit, forskudt for og uden direkte forbindelse til avlsanlægget, i en aksial sammenhæng med ankomstvejen og det bagvedliggende – oprindelige barokke – haveanlæg.

Hovedbygningen fremstår som et overgangsbyggeri mellem barok og rokoko. Den oprindelige gennemgående sal i midtpartiets øverste etage peger sammen med det tunge mansardtag og de massive mure endnu mod barokken, mens den overskuelige, fritliggende palækarakter samt nære forbindelse til haven med fokus på rekreative ophold, har rod i rokokoen. Periodens stigende interesse for naturen ses bl.a. i hovedetagens forbindelse til omgivelserne. Hvor herskabets indgang på gårdfacaden foregik via de to, uden for symmetriaksen placeret, små indgangsdøre i den lave parterreetage, kunne de fra hovedetagens havesal i havefacadens midte via en trappe stige direkte ned i barokhaven. Hovedbygningen fremstod på opførelstidspunktet farvet i en af de for rokokoen yndede farver.

Igennem 1800-tallet gennemgik hovedbygningen flere moderniseringer. De store runde fajanceovne kom til i begyndelsen af århundredet, mens den monumentale terrasse mod haven kom til omkring 1890, hvor ejeren Daniel Frederic le Maire (1856-1924) underkastede hovedbygningen en større renovering, hvor bl.a. nyt stukkatur og nye kaminer tilføjedes.

I 1914 tilbyggedes ved arkitekt H.C. Glahn (1850-1931) en smal pavillonlignende tilbygning i to etager ved vestgavlen med en facade, der imiterede midtpartiets skråtstillede sidefag. Samtidig flyttedes hovedindgangen hertil ligesom der fandt flere ændringer sted i indretningen. Haven blev samtidig omlagt til den nuværende parklignende landskabskarakter med opretholdelse af flere barokke elementer – bl.a. det langstrakte haverum nord for hovedbygningen samt den mod øst placerede nyttehave.

I forbindelse med omlægningen blev det kinesiske havehus opsat i haven som et sent eksempel på sværmeriet for østen og det eksotiske, som igennem 1800-tallet blev dyrket i de romantiske haver.

Museum Lolland-Falster, 2011.

— KILDER

Christian Elling; En Plönsk arkitekt i Danmark, i; Paraden, kunsten i enevældens Danmark, København, 1958

C.C. Haugner; Nørre Herreds historie, topografi og statistik, Nakskov, 1922

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Frederiksdal ligger omgivet af et større have- og parkanlæg med søer og alléer, der tilsammen skaber en formfuldendt, miljømæssige helhed. Dertil kommer, at Frederiksdal med sin højde og sluttede form, dominerer det omkringliggende, flade landskab.

Det kinesiske tehus ligger som en eremitage i parken nord for Frederiksdal, og er med til at give parken et kultiveret, romantisk udtryk.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Frederiksdals kulturhistoriske værdi knytter sig til den bevarede del af det oprindelige, barokke rumforløb med en suite placerede rum og dobbelte fløjdøre en filade. Dette ses i den centralt placerede havestue, spisestue og den store sal. I den lave parterreetage findes desuden et ældre køkken, fadebur og brønd, der vidner om de funktioner, der historisk set har været tilknyttet herregården.

Dertil kommer, at det oprindelige, barokke anlægs aksiale opbygning stadig er synlig i den nord-sydgående akse, som fra sit centrum i den store sal strækker sig langt på begge sider af bygningen. Den store sal vender aktuelt mod nord, men var tidligere gennemgående, hvilket spor i gulv og loft, samt det velbevarede hængeværk på loftet vidner om.

I hovedbygningen findes i den lave parterreetage og hovedetage mange, særdeles velbevarede, ældre bygningsdele i form af dobbelte fløjdøre, dørgreb, gerichter, dørstykker, plankegulve, parketgulve, brystpaneler og stukkatur. Dertil kommer trapperummets taginspektionslemme.

Det kinesiske tehus er et tidstypisk og særdeles velbevaret, kulturhistorisk interessant lysthus.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Arkitektonisk fremtræder Frederiksdal som en rektangulær bygningskrop med et meget markant, fremskudt midtparti, samt en ligeså markant tilbygning mod vest, der bryder med bygningens oprindelige symmetri. Detaljeringen i det ydre er gennemgående enkel, med kvaderfugning mod gården og en høj, åben gesims. Særlig markant er den tætte vinduessætning i midtpartiet, samt mansardens rundbuede kviste, der krones af kugler.

I det indre har en del af hovedbygningen bevaret et symmetrisk rumforløb, der sammen med den tætte vinduessætning, sikrer et kraftigt lysindfald i de centralt beliggende stuer og sale. Dertil kommer, at hovedtrappens imponerende durchsicht fysisk og visuelt binder etagerne sammen.

Det kinesiske tehus er en elegant, farvemættet og rigt udsmykket pavillon.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I hovedbygningens ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til bygningens rektangulære form med de fremskudte midtpartier og tilbygningen mod vest samt den generelle materialeholdning. Hertil kommer de tætsiddende vinduer, tegltaget og mansardens kviste.

I hovedbygningens indre knytter de bærende fredningsværdier sig til hovedtrappen, det bevarede, barokke rumforløb samt de mange velbevarede bygningsdele i form af ældre, dobbelte fløjdøre, dørgreb, gerichter, dørstykker, gulve, brystpaneler og stukatur. Dertil kommer trapperummets taginspektionslemme og loftets hængeværk samt den generelle materialeholdning.

I de kinesiske tehus knytter de bærende fredningsværdier sig til bygningen med alle indvendige og udvendige detaljer, samt den generelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Intet angivet.